

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну

Повна назва навчальної дисципліни	Історія античності
Повна офіційна назва закладу вищої освіти	Сумський державний університет
Повна назва структурного підрозділу	Навчально-науковий інститут права. Кафедра історії
Розробник(и)	Нестеренко Вадим Анатолійович
Рівень вищої освіти	Перший рівень вищої освіти, НРК – 6 рівень, QF-LLL – 6 рівень, FQ-EHEA – перший цикл
Семестр вивчення навчальної дисципліни	16 тижнів протягом 2-го семестру
Обсяг навчальної дисципліни	Обсяг навчальної дисципліни становить 5 кредитів ЄКТС, 150 годин, з яких _
Мова викладання	Українська

2. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі

Статус дисципліни	Обов'язкова навчальна дисципліна для освітньої програми "Історія"
Передумови для вивчення дисципліни	Передумови для вивчення відсутні
Додаткові умови	Додаткові умови відсутні
Обмеження	Обмеження відсутні

3. Мета навчальної дисципліни

Метою курсу є визначення суті й закономірностей суспільно-політичного, суспільно-економічного та культурного розвитку Античного світу в найрізноманітніших аспектах.

4. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1 Вступ. Теоретико-методологічні засади курсу Предмет, завдання, функції та методологія курсу. Джерела вивчення й історіографія. Особливості становлення й розвитку Античного світу, періодизація. Характеристика джерел з історії Стародавньої Греції.
Тема 2 Крито-Мікенський (догомерівський) період Критське суспільство у III- початку II тис. до н.е. Розквіт Критського царства у II тис. до н.е. Культура стародавнього Криту. Ахейська Греція й формування Мікенської культури.
Тема 3 Гомерівський період. Архаїчна та класична Греція (VIII-VI ст. до н.е.) Господарський розвиток, органи управління й соціальна структура в Гомерівський період. Соціально-економічний та політичний розвиток. Формування полісного устрою. Велика грецька колонізація.

Тема 4 Піднесення Афін

Соціально-економічний розвиток Греції: класичне рабство, ремесла, торгівля. Формування Афінської демократії (реформи Тезея, Солона, Клісфена). Політичний та соціальний лад. Правова та судова система. Греко-перські війни і їх значення.

Тема 5 Стародавня Спарта

Виникнення Спартанської держави. Закони Лікурга. Особливості політичного й соціального ладу. Зовнішня політика Спарти. Утворення Пелопонеського союзу. Пелопонеська війна та її підсумки. Криза й занепад полісної системи Греції в IV ст до н.е.

Тема 6 Піднесення Македонії. Греко-македонська експансія на Схід

Фракійські племена. Піднесення Македонії за Філіппа II. Початок завоювань. Встановлення македонської гегемонії в Греції. Походи Олександра Македонського. Формування імперії. Суть епохи Еллінізму, періодизація. Елліністичні держави (Єгипет Птолемеїв, держава Селевкідів, Македонія, Пергам, Понтійське царство).

Тема 7 Культура Стародавньої Греції

Загальні риси й особливості грецької культури. Релігія і міфологія. Розвиток науки й техніки. Література і театр. Архітектура й образотворче мистецтво.

Тема 8 Виникнення Риму. Царський період

Джерела та періодизація історії Стародавнього Риму. Природно-кліматичні умови та населення давньої Італії (етруски, італіки, грецька колонізація). Царський період римської історії. Реформи Сервія Тулія.

Тема 9 Римська республіка

Боротьба патрициїв і плебеїв. Утвердження республіки. Політичний та суспільний устрій республіканського Риму. Закони XII таблиць. Об'єднання Італії під владою Риму.

Тема 10 Експансія Риму у Середземномор'ї у III-II ст. до н.е. та її наслідки

Пунічні війни: причини, хід, наслідки. Війни з еліністичними державами. Соціально-економічний розвиток Римської республіки в II-I ст. до н.е. Реформи братів Гракхів: причини, суть, наслідки.

Тема 11 Криза й падіння республіки

Реформи Гая Марія. Диктатура Сули. Повстання Спартака: причини, хід, наслідки. Громадянські війни. Перший триумвірат. Другий триумвірат. Падіння республіки

Тема 12 Римська імперія в період принципату I-III ст.

Зміни в політико-правовій сфері. Суть принципату. Соціально-економічні процеси. Внутрішня і зовнішня політика Октавіана Августа. Римська імперія за наступників Октавіана (I ст. н.е.).

Тема 13 «Золота доба» Римської імперії (II ст.)

Династія Антонінів. Правління Траяна. Зміни у внутрішній і зовнішній політиці при Андріані. Правління Антоніна Пія, Марка Аврелія і Коммода.

Тема 14 Пізня Римська імперія (домінат)

Криза Римської імперії у III ст. Встановлення домінату. Реформи Діоклетіана. Правління Константина і його нащадків в IV ст. Падіння Західної Римської імперії.

Тема 15 Культура Риму

Етапи розвитку та особливості римської культури. Релігія і традиції давніх римлян. Походження і рання історія християнства. Розвиток архітектури і мистецтва. Література, освіта й наука.

5. Очікувані результати навчання навчальної дисципліни

Після успішного вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти зможе:

РН1	Знати основні етапи історичного розвитку Античного світу.
РН2	Виявляти, опрацьовувати й самостійно аналізувати джерела інформації, що стосуються цього періоду.
РН3	Визначати специфіку політичного, суспільно-економічного й етнокультурного розвитку у добу Античності.

6. Роль навчальної дисципліни у досягненні програмних результатів

Програмні результати навчання, досягнення яких забезпечує навчальна дисципліна.

Для спеціальності 032 Історія та археологія:

ПР1	Вміти запам'ятовувати або відтворювати найважливіші факти, події та процеси доби Античності.
ПР2	Вміти визначати основні етапи й тенденції історичного розвитку, соціокультурні особливості цього періоду.
ПР3	Здатність критично усвідомлювати взаємозв'язок між фактами, подіями, явищами і процесами в минулому та сучасності.

7. Види навчальних занять та навчальної діяльності

7.1 Види навчальних занять

Тема 1. Вступ. Теоретико-методологічні засади курсу
Лк1 "Вступ. Теоретико-методологічні засади курсу" (денна) Предмет, завдання, функції та методологія курсу. Взаємозв'язок з іншими дисциплінами. Джерела вивчення й історіографія. Особливості становлення й розвитку Античного світу.
С31 "Вступ. Теоретико-методологічні засади курсу" (денна) Предмет, завдання, функції та методологія курсу. Джерела вивчення й історіографія. Особливості становлення й розвитку Античного світу.
Тема 2. Крито-Мікенський (догомерівський) період
Лк2 "Крито-Мікенський (догомерівський) період" (денна) Критське суспільство у III- початку II тис. до н.е. Розквіт Критського царства у II тис. до н.е. Культура стародавнього Криту. Ахейська Греція й формування Мікенської культури.
С32 "Крито-Мікенський (догомерівський) період" (денна) Критське суспільство в XXVIII-XVIII ст. до н.е. Розквіт Критського царства (XVIII-XV ст. до н.е.). Вторгнення ахейців. Формування мікенської цивілізації. Мікенська культура.
Тема 3. Гомерівський період. Архаїчна та класична Греція (VIII-VI ст. до н.е.)

<p>Лк3 "Гомерівський період. Архаїчна та класична Греція (VIII-VI ст. до н.е.)" (денна)</p> <p>Господарський розвиток, ограні управління й соціальна структура в Гомерівський період. Соціально-економічний та політичний розвиток. Формування полісного устрою. Велика грецька колонізація.</p>
<p>С33 "Гомерівський період." (денна)</p> <p>Характеристика джерельної бази. Поеми Гомера. Господарський розвиток. Ограні управління й соціальна структура.</p>
<p>С34 "Архаїчна та класична Греція (VIII-VI ст. до н.е.)" (денна)</p> <p>Соціально-економічний та політичний розвиток. Формування полісного устрою. Велика грецька колонізація.</p>
<p>Тема 4. Піднесення Афін</p>
<p>Лк4 "Піднесення Афін" (денна)</p> <p>Соціально-економічний розвиток Греції: класичне рабство, ремесла, торгівля. Формування Афінської демократії (реформи Тезея, Солона, Клісфена). Політичний та соціальний лад. Правова та судова система.</p>
<p>Лк5 "Піднесення Афін" (денна)</p> <p>Греко-перські війни і їх значення.</p>
<p>С35 "Піднесення Афін" (денна)</p> <p>Соціально-економічний розвиток Греції в V ст. до н.е. (класичне рабство, ремесла, торгівля). Формування Афінської держави. Реформи Тезея, закони Драконта, діяльність Солона й Клісфена. Політичний та соціальний лад Афін в V ст. до н.е. Греко-перські війни і їх значення.</p>
<p>Тема 5. Стародавня Спарта</p>
<p>Лк6 "Стародавня Спарта" (денна)</p> <p>Виникнення Спартанської держави. Закони Лікурга. Особливості політичного й соціального ладу. Зовнішня політика Спарти. Утворення Пелопонеського союзу. Пелопонеська війна та її підсумки. Криза й занепад полісної системи Греції в IV ст до н.е.</p>
<p>С36 "Стародавня Спарта" (денна)</p> <p>Виникнення Спартанської держави. Особливості політичного й соціального ладу. Зовнішня політика Спарти. Утворення Пелопонеського союзу. Пелопонеська війна та її підсумки. Криза й занепад полісної системи Греції в IV ст до н.е.</p>
<p>Тема 6. Піднесення Македонії. Греко-македонська експансія на Схід</p>
<p>Лк7 "Піднесення Македонії. Греко-македонська експансія на Схід" (денна)</p> <p>Фракійські племена. Піднесення Македонії за Філіппа II. Початок завоювань. Встановлення македонської гегемонії в Греції. Походи Олександра Македонського. Формування імперії. Суть епохи Еллінізму, періодизація. Елліністичні держави.</p>

<p>C37 "Піднесення Македонії. Греко-македонська експансія на Схід" (денна)</p> <p>Піднесення Македонії за Філіппа II. Початок завоювань. Походи Олександра Македонського. Формування імперії. Суть епохи Еллінізму, періодизація. Елліністичні держави (Єгипет Птолемеїв, держава Селевкідів, Македонія, Пергам, Понтійське царство).</p>
<p>Тема 7. Культура Стародавньої Греції</p>
<p>Лк8 "Культура Стародавньої Греції" (денна)</p> <p>Загальні риси й особливості грецької культури. Релігія і міфологія. Розвиток науки й техніки. Література і театр. Архітектура й образотворче мистецтво.</p>
<p>C38 "Культура Стародавньої Греції" (денна)</p> <p>Загальні риси й особливості грецької культури. Релігія і міфологія. Розвиток науки й техніки. Література і театр. Архітектура й образотворче мистецтво.</p>
<p>Тема 8. Виникнення Риму. Царський період</p>
<p>Лк9 "Виникнення Риму. Царський період" (денна)</p> <p>Джерела та періодизація історії Стародавнього Риму. Природно-кліматичні умови та населення давньої Італії (етруски, італіки, грецька колонізація). Царський період римської історії. Реформи Сервія Тулія.</p>
<p>C39 "Виникнення Риму. Царський період" (денна)</p> <p>Джерела та періодизація історії Стародавнього Риму. Природно-кліматичні умови та населення давньої Італії. Греки в Італії та Сицилії. Етруски: походження, суспільно-політичний устрій, культура. Царський період римської історії. Реформи Сервія Тулія.</p>
<p>Тема 9. Римська республіка</p>
<p>Лк10 "Римська республіка" (денна)</p> <p>Боротьба патрициїв і плебеїв. Утвердження республіки. Політичний та суспільний устрій республіканського Риму. Закони XII таблиць. Об'єднання Італії під владою Риму.</p>
<p>C310 "Римська республіка" (денна)</p> <p>Боротьба патрициїв і плебеїв. Утвердження республіки. Політичний та суспільний устрій республіканського Риму. Закони XII таблиць. Об'єднання Італії під владою Риму.</p>
<p>Тема 10. Експансія Риму у Середземномор'ї у III-II ст. до н.е. та її наслідки</p>
<p>Лк11 "Експансія Риму у Середземномор'ї у III-II ст. до н.е. та її наслідки" (денна)</p> <p>Пунічні війни: причини, хід, наслідки. Війни з еліністичними державами. Соціально-економічний розвиток Римської республіки в II-I ст. до н.е. Реформи братів Гракхів: причини, суть, наслідки.</p>
<p>C311 "Експансія Риму у Середземномор'ї у III-II ст. до н.е. та її наслідки" (денна)</p> <p>Пунічні війни: причини, хід, наслідки. Війни з еліністичними державами. Соціально-економічний розвиток Римської республіки в II-I ст. до н.е. Реформи братів Гракхів: причини, суть, наслідки.</p>
<p>Тема 11. Криза й падіння республіки</p>

<p>Лк12 "Криза й падіння республіки" (денна) Реформи Гая Марія. Диктатура Сули. Повстання Спартака: причини, хід, наслідки. Громадянські війни. Перший триумвірат. Другий триумвірат. Падіння республіки.</p>
<p>С312 "Криза й падіння республіки" (денна) Реформи Гая Марія. Диктатура Сули. Повстання Спартака: причини, хід, наслідки. Громадянські війни. Перший триумвірат. Другий триумвірат. Падіння республіки.</p>
<p>Тема 12. Римська імперія в період принципату I-III ст.</p>
<p>Лк13 "Римська імперія в період принципату I-III ст." (денна) Зміни в політико-правовій сфері. Суть принципату. Соціально-економічні процеси. Внутрішня і зовнішня політика Октавіана Августа. Римська імперія за наступників Октавіана (I ст. н.е.).</p>
<p>С313 "Римська імперія в період принципату I-III ст." (денна) Зміни в політико-правовій сфері. Суть принципату. Соціально-економічні процеси. Внутрішня і зовнішня політика Октавіана Августа. Римська імперія за наступників Октавіана (I ст. н.е.)</p>
<p>Тема 13. «Золота доба» Римської імперії (II ст.)</p>
<p>Лк14 "«Золота доба» Римської імперії (II ст.)" (денна) Династія Антонінів. Правління Траяна. Зміни у внутрішній і зовнішній політиці при Андріані. Правління Антоніна Пія, Марка Аврелія і Коммода.</p>
<p>С314 "«Золота доба» Римської імперії (II ст.)" (денна) Династія Антонінів. Правління Траяна. Зміни у внутрішній і зовнішній політиці при Андріані. Правління Антоніна Пія, Марка Аврелія і Коммода.</p>
<p>Тема 14. Пізня Римська імперія (домінат)</p>
<p>Лк15 "Пізня Римська імперія (домінат)" (денна) Криза Римської імперії у III ст. Встановлення домінату. Реформи Діоклетіана. Правління Константина і його нащадків в IV ст. Падіння Західної Римської імперії.</p>
<p>С315 "Пізня Римська імперія (домінат)" (денна) Криза Римської імперії у III ст. Встановлення домінату. Реформи Діоклетіана. Правління Константина і його нащадків в IV ст. Падіння Західної Римської імперії.</p>
<p>Тема 15. Культура Риму</p>
<p>Лк16 "Культура Риму" (денна) Етапи розвитку та особливості римської культури. Релігія і традиції давніх римлян. Походження і рання історія християнства.</p>
<p>С316 "Культура Риму" (денна) Етапи розвитку та особливості римської культури. Релігія і традиції давніх римлян. Походження і рання історія християнства. Розвиток архітектури і мистецтва. Література, освіта й наука.</p>

7.2 Види навчальної діяльності

НД1	Підготовка до семінарського заняття
НД2	Підготовка до поточного та підсумкового контролю
НД3	Конспектування
НД4	Написання контрольної роботи

8. Методи викладання, навчання

Дисципліна передбачає навчання через:

МН1	Лекція з використанням мультимедіа
МН2	Семінарське заняття
МН3	Написання контрольної роботи

Лекції надають студентам теоретичну основу знань з історії Античності. Лекції доповнюються семінарськими заняттями, що дозволяє студентам застосовувати теоретичні знання на практичних прикладах. Демонстрація презентацій передбачає візуалізувати й краще сприймати навальний матеріал. Самостійному навчанню сприятиме підготовка до лекцій, семінарських занять, а також робота над контрольною роботою. Під час підготовки останньої студенти розвиватимуть навички критичного та аналітичного мислення, синтезу навчальної теорії та практичних дій.

Здатність критично усвідомлювати взаємозв'язок між фактами, подіями, явищами і процесами в минулому та сучасності.

9. Методи та критерії оцінювання

9.1. Критерії оцінювання

Шкала оцінювання ECTS	Визначення	Чотирибальна національна шкала оцінювання	Рейтингова бальна шкала оцінювання
5 (відмінно)	Відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	A	$90 \leq RD \leq 100$
4 (добре)	Вище середнього рівня з кількома помилками	B	$82 \leq RD < 89$
4 (добре)	Загалом правильна робота з певною кількістю помилок	C	$74 \leq RD < 81$
3 (задовільно)	Непогано, але зі значною кількістю недоліків	D	$64 \leq RD < 73$
3 (задовільно)	Виконання задовольняє мінімальні критерії	E	$60 \leq RD < 63$
2 (незадовільно)	Можливе повторне складання	FX	$35 \leq RD < 59$

9.2 Методи поточного формативного оцінювання

МФО1	Робота студента на семінарських заняттях (доповідь, доповнення, рецензування тощо)
МФО2	перевірка тестування
МФО3	Перевірка та оцінювання контрольної роботи

9.3 Методи підсумкового сумативного оцінювання

МСО1	Підсумковий контроль: екзамен
------	-------------------------------

Контрольні заходи:

Контрольні заходи в особливому випадку:

2-й семестр	100 балів
МСО1. Підсумковий контроль: екзамен	100
	100

10. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни

10.1 Засоби навчання

ЗН1	Бібліотечні фонди
ЗН2	Мультимедіа, відео- і звуковідтворювальна, проєкційна апаратура (відеокамери, проєктори, екрани, смартдошки тощо)
ЗН3	Інтернетресурси

10.2 Інформаційне та навчально-методичне забезпечення

Основна література	
1	Балух В.О. Історія античної цивілізації: У 3-х т. Т.1 Стародавня Греція: Підручник. Чернівці, 2007. 656 с.
2	Балух В.О. Історія античної цивілізації: У 3-х т. Т.2 Стародавній Рим: Підручник. Чернівці, 2008. 656 с.
3	Балух В.О., Коцур В.П. Історія стародавнього Риму: навч. посіб. Чернівці: Книги-XXI, 2005. 680 с.
Допоміжна література	
4	Античная Греция: Проблемы развития полиса.. Т. 1: Становление и развитие полиса. М.: Наука, 1983. 424 с.
5	Бостан Л.М., Бостан С.К. Історія держави і права зарубіжних країн: Навчальний посібник. К., 2004, 2008.
6	Большая история искусства: в 16 т. Т. 2 : Древняя Греция / ред. А. С. Виноградова ; пер. с итал. Ю. А. Гинзбург. М. : Слово, 2009. 383 с.
7	Большая история искусства: в 16 т. Т.3 : Древний Рим / ред. А. С. Виноградова ; пер. с итал. И. А. Волковой. М. : Слово, 2009. 360 с.
8	Баррелл, Р. Все войны древности от каменного века до падения Рима / Р. Баррелл; М. : Эксмо, 2009. 320 с.
9	Всесвітня історія: навч. посіб. / Б. М. Гончар, В. М. Мордвінцев, А. Г. Слюсаренко, С. П. Стельмах. К.: Знання, 2014. 895 с.
10	Всемирная история: в 10-ти т. / Под ред. Ю.П. Францева. М. : Госполитиздат, 1956. 320 с.
11	Всемирная галерея. Древняя Греция / Ред.кол.: В.И. Аксенов, А.А. Грякалов, С.В. Карпущенко и др. СПб. : Саба; Александр ПРИНТ, 1995. 640 с.

12	Глиняний В.П. Історія держави і права зарубіжних країн: Навчальний посібник. К., 2009.
13	Зелинский, Ф. Ф. История античной культуры СПб.: Марс, 1995. 380 с.